

การเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลือง ไว้เป็นพันธุ์ปลูก

เรียบเรียงโดย : นิวัฒน์ เตชะสาน
กองขยายพันธุ์พืช

จัดทำโดย : อัญชลี พัดมีเทศ
กองเกษตรสัมพันธ์

ผลิตและเผยแพร่โดย :

ฝ่ายเอกสารคำแนะนำ
กองเกษตรสัมพันธ์ กรมส่งเสริมการเกษตร

จัดทำเอกสารอิเล็กทรอนิกส์โดย :

สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

- คำนำ
- สิ่งที่ต้องคำนึงในการรักษาเมล็ดพันธุ์
- พันธุ์ถั่วเหลืองที่ทางราชการแนะนำและส่งเสริม
- ช่วงเวลาที่ปลูกถั่วเหลือง
- การซื้อเมล็ดพันธุ์จากกรมส่งเสริมการเกษตร

คำนำ

ถั่วเหลืองจัดได้ว่าเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทยพืชหนึ่ง ซึ่งนอกจากจะเป็นพืชอาหารของมนุษย์และสัตว์โดยตรงแล้ว ยังมีส่วนสำคัญในอุตสาหกรรมต่อเนื่องอีกมากมาย เช่น ไข่สด แะแข็ง ทำสี สบู่ เครื่องสำอาง หมึกพิมพ์ ตลอดจนยารักษาโรคอื่นๆ และปัจจุบันนี้เกษตรกรก็ได้หันมาปลูกถั่วเหลืองกันมากขึ้น จากตัวเลขในปี 2523/2534 มีพื้นที่ปลูกถั่วเหลือง 7.88 แสนไร่ เพิ่มขึ้นในปี 2533/2534 เป็น 2.18 ล้านไร่ แต่อย่างไรก็ตาม ผลผลิตที่ได้รับก็ยังไม่เพียงพอกับความต้องการใช้ภายในประเทศ

จากจำนวนพื้นที่ปลูกที่เพิ่มมากขึ้น จึงให้เกษตรกรมีความต้องการเมล็ดพันธุ์ดี มีคุณภาพสูง ในปริมาณที่มากขึ้นด้วย จากปริมาณการใช้เมล็ดพันธุ์ถั่วเหลือง โดยเฉลี่ยของเกษตรกรในปัจจุบัน พบว่าเกษตรกรมีความต้องการเมล็ดพันธุ์จำนวน 31,884,000 กิโลกรัม แต่หน่วยงานของรัฐสามารถผลิตได้ประมาณ 4,628,000 กิโลกรัม หรือ เพียงร้อยละ 14 เท่านั้น ส่วนที่เหลือเกษตรกรจะซื้อเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลืองจากที่มีผู้นำมาบรรจุกระสอบขายทั่วไปตามท้องตลาด ซึ่งอาจมีปัญหากับคุณภาพของเมล็ดพันธุ์ได้ และจากการที่เกษตรกรมีความต้องการเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลืองในปริมาณที่สูงมากนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลืองไว้เป็นพันธุ์ปลูกต่อไป

สิ่งที่ต้องคำนึงในการรักษาเมล็ดพันธุ์

1. ลักษณะของเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลือง

ถั่วเหลืองจัดเป็นพืชน้ำมัน องค์ประกอบส่วนใหญ่ในเมล็ดพันธุ์จึงเป็นโปรตีนและไขมัน ดังนั้น การเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลืองจะต้องมีความระมัดระวังเป็นอย่างมากเพราะความงอกและความแข็งแรงจะเปลี่ยนแปลง ลดต่ำลงได้อย่างรวดเร็ว

องค์ประกอบของเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลือง

แป้ง	ร้อยละ 26
ไขมัน	ร้อยละ 17
โปรตีน	ร้อยละ 37
อื่นๆ	ร้อยละ 20

2. ความชื้นของเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลืองที่เก็บรักษา

จากองค์ประกอบของเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลือง ทำให้ความชื้นของเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลืองที่เก็บรักษามีผลกระทบต่อคุณภาพของเมล็ดพันธุ์มากและนอกจากนี้ยังมีผลทางอ้อมต่อคุณภาพของเมล็ดพันธุ์ เนื่องจากปัจจัยอื่นๆ ด้วย เช่น เชื้อรา และแมลงในสถานที่เก็บเมล็ดพันธุ์ จากมาตรฐานเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลืองของกรมส่งเสริมการเกษตรจะกำหนดความชื้นของเมล็ดพันธุ์สูงสุดไว้ร้อยละ 12 ซึ่งตามหลักสากลได้กำหนดไว้ว่า หากความชื้นของเมล็ดพันธุ์ลดลงร้อยละ 1 จะเพิ่มอายุการเก็บรักษาได้ 1 เท่าตัว

3. สถานที่เก็บรักษา

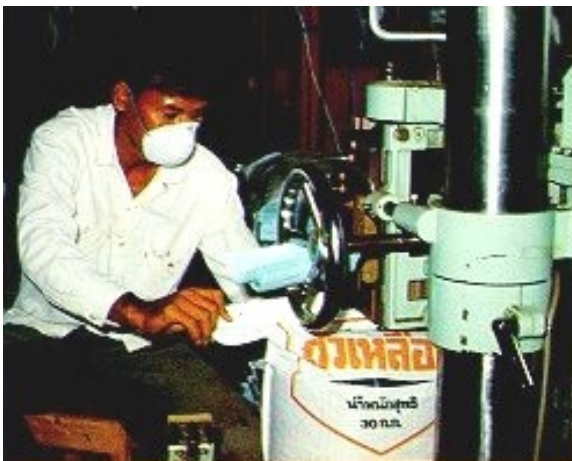
ในการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลืองนั้น การเลือกสถานที่เก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลืองมีความจำเป็นมาก เพราะถ้านำเมล็ดพันธุ์ไปเก็บในสถานที่ที่มีความชื้นสูง ก็จะทำให้เมล็ดพันธุ์มีคุณภาพลดลง

สถานที่เก็บรักษาที่ดี

- แห้งและเย็น
- สะอาด
- อากาศถ่ายเทสะดวก ไม่ร้อน ไม่อับชื้น
- ป้องกันแดดและฝนได้
- สามารถป้องกันนก หนู ปลวก มด และแมลงต่างๆ ไม่ให้เข้าไปกัดทำลายเมล็ดพันธุ์ได้
- ไม่ใช่เป็นสถานที่เก็บปุ๋ย สารเคมี น้ำมันเชื้อเพลิง และของเหลวต่างๆ

4. ประเภทหรือชนิดของภาชนะที่ใช้บรรจุเมล็ดพันธุ์

ภาชนะที่ใช้บรรจุเมล็ดพันธุ์จะมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับความชื้นของเมล็ดพันธุ์และสภาพอากาศในสถานที่ใช้เก็บเมล็ดพันธุ์ โดยทั่วไปภาชนะที่ใช้บรรจุเมล็ดพันธุ์ ได้แก่ กระสอบป่าน ถุงพลาสติกสาน ถุงพลาสติกอับอากาศหรือกระป๋องปิดผนึก ซึ่งภาชนะแต่ละชนิดจะมีความเหมาะสมกับการใช้แตกต่างกันออกไป

กระสอบป่าน เป็นภาชนะที่สามารถถ่ายเทอากาศได้ดีจึงเหมาะสำหรับบรรจุเมล็ดพันธุ์ที่มีความชื้นค่อนข้างสูง ซึ่งจำเป็นต้องนำมาลดความชื้นลงอีก

ถุงพลาสติกสาน เป็นภาชนะที่ระบายอากาศได้ไม่ค่อยดีนัก ดังนั้น จึงเหมาะสำหรับบรรจุเมล็ดพันธุ์ที่มีระดับความชื้นตรงตามมาตรฐานแล้ว

สำหรับ ถูพลาสติคปิดผนึก หรือ กระป๋องปิดผนึกจะเหมาะที่จะใช้บรรจุเมล็ดพันธุ์ที่ต้องการเก็บรักษาไว้เป็นระยะเวลานาน และเมล็ดพันธุ์ต้องมีการลดความชื้นให้ต่ำกว่ามาตรฐานทั่วไปที่กำหนด

5. ระยะเวลาที่ต้องการเก็บรักษา

เมล็ดพันธุ์ถั่วเหลืองส่วนมากจะไม่นิยมเก็บรักษาไว้นาน เนื่องจากมีอัตราการเสื่อมคุณภาพรวดเร็ว โดยเฉพาะในช่วงที่มีอากาศชื้นและอุณหภูมิสูง หากเกษตรกรต้องการเก็บเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลืองไว้ปลูกข้ามฤดู จะต้องเก็บเมล็ดไว้ในสภาพที่ควบคุมความชื้นและอุณหภูมิได้ ซึ่งต้องมีการลงทุนสูง ดังนั้น การเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลืองมักจะเก็บไว้ในระยะเวลาสั้นเพียง 1-2 เดือนเท่านั้น

จากข้อควรคำนึงดังที่กล่าวมาแล้ว การเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ที่ดี จะเป็นเพียงช่วยให้เมล็ดพันธุ์เสื่อมคุณภาพช้าลงเท่านั้น แต่ทั้งนี้การดูแลรักษาที่ดี การจัดการที่เหมาะสมตั้งแต่เริ่มปลูกจนกระทั่งเก็บเกี่ยวมาใช้เป็นพันธุ์ปลูกตามขั้นตอนต่าง ๆ ล้วนจะต้องให้ความสำคัญเพื่อให้ได้เมล็ดพันธุ์ถั่วเหลืองที่ดี มีคุณภาพสูงมาใช้เพาะปลูกต่อไป

พันธุ์ถั่วเหลืองที่ทางราชการแนะนำและส่งเสริม

พันธุ์ถั่วเหลืองที่กรมวิชาการเกษตรแนะนำให้เกษตรกรนำไปปลูก มีด้วยกัน 7 พันธุ์ คือ พันธุ์ สจ.1, สจ.2, สจ.4, สจ.5 เชียงใหม่ 60, นครสวรรค์ 4 และ พันธุ์สุโขทัย 1

ปัจจุบันนี้ทางราชการไม่ได้ผลิตเมล็ดพันธุ์ สจ.1 และสจ.2 แล้ว จะมีเพียงเกษตรกรที่เก็บพันธุ์ไว้ใช้ปลูกเองในบางท้องที่ที่เป็นแหล่งปลูกเดิม เช่น ที่จังหวัดกำแพงเพชร ตาก พิจิตร เป็นต้น

อายุการเก็บเกี่ยวถั่วเหลือง

พันธุ์	อายุการเก็บเกี่ยว (วัน)
สจ.1	94
สจ.2	94
สจ.4	93
สจ.5	92
นครสวรรค์ 1	74-78
สุโขทัย 1	96
เชียงใหม่ 60	97

ช่วงเวลาปลูกถั่วเหลือง

ต้นฤดูฝน เริ่มปลูกระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงมิถุนายน เก็บเกี่ยวระหว่างเดือนกรกฎาคมถึงสิงหาคม

ปลายฤดูฝน เริ่มปลูกระหว่างเดือนกรกฎาคมถึงสิงหาคม เก็บเกี่ยวระหว่างเดือนตุลาคมถึงพฤศจิกายน

ฤดูแล้ง เริ่มปลูกระหว่างเดือนธันวาคม ถึง มกราคมเก็บเกี่ยวระหว่างเดือนเมษายน ถึง พฤษภาคม

การซื้อเมล็ดพันธุ์จากกรมส่งเสริมการเกษตร

1. ซื้อได้จากศูนย์ขยายพันธุ์พืชโดยตรง หรือทางไปรษณีย์ ธนาณัติสั่งจ่ายในนามหัวหน้า ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่สั่งซื้อ
2. สามารถติดต่อขอทราบข้อมูลได้จาก ฝ่ายแผนงานและการตลาดเมล็ดพันธุ์ กองขยายพันธุ์พืชชั้น 4 กรมส่งเสริมการเกษตร ถนนพหลโยธิน เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900 โทร. 5797544, 5614793
3. ซื้อได้จากผู้แทนจำหน่าย ได้แก่ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร กลุ่มเกษตรกรและสหกรณ์การเกษตรในท้องถิ่น ที่รับเมล็ดพันธุ์ไปจำหน่าย
4. ติดต่อเจ้าหน้าที่เกษตรตำบล เกษตรอำเภอ หรือเกษตรจังหวัดในท้องถิ่น ให้ช่วยดำเนินการติดต่อจัดซื้อให้

